

פרשת ויצא סולם יעקב

עיינ רש"י ורמב"ן כח, יז.

1. שימו לב: אין להסביר את הפועל 'קפץ' בביטוי "קפיצת הדרך" או "קפצה לו הארץ" בלשון קפיצת הספורטאי, אלא מלשון סגירה וצמצום, כמו בפסוק "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך מאחיק האביון". וכן כאן, אין הפירוש שהאדם קפץ, אלא פירוש הביטוי הוא שמרחקי הדרך נסגרו והצטמצמו. אם כן, תבהיר מהו הקושי העיקרי של הרמב"ן על פירוש רש"י?

2. מהיכן לומדים חז"ל שליעקב היתה קפיצת הדרך? עיין בפסוק המוזכר, מה היה קשה לחז"ל שגרם להם לומר פירוש כזה? שימו לב שכל המפרשים (עיין רש"י, א"ע, רד"ק, ספורנו, ורשב"ם) מתייחסים לבעיה זו, ורק החזקוני מפרש שם כפירוש חז"ל.

3. הרמב"ן מקשה עוד ארבע קושיות על פירוש רש"י, שתים על קפיצת הדרך ושתים על הסולם ומיקומו. מהן הקושיות? הקושיה הראשונה היא בעיה הגיונית; השניה גיאוגרפית, (והיא נובעת ישירות מהקושיה הראשונה); השלישית היא בעיה לשונית; והרביעית היא בעיה פרשנית.

4. שימו לב לעוד דוגמה של "מעשה אבות סימן לבנים" המובא בדברי הרמב"ן.

5. כדי לעזור להבנת דברי הרמב"ן יש למלאות את הטבלה. "ואין אחד מכל המדרשים שיאמר כדברי רש"י". אמנם, הקושיה על רש"י אף יותר חזקה - רש"י מצטט את רבי יוסי בן זימרא, אבל לא כתב כדבריו. רש"י כתב "אמצע שיפועו". אולם, עיין במקור (בראשית רבה סט, ז), ושם כתוב: "ושיפועו מגיע עד...", ולא מוזכר אמצע כלל. וכן שואל הרמב"ן: אין כוונת "שיפועו" אמצע שיפועו. ולפי זה, דברי רש"י הם תרכובת של שתי הדיעות שבמדרש. וצריך עיון למה רש"י עשה כן.

רש"י	פרקי דרבי אליעזר	רבי יהודה בר' סימון	רבי יוסי בן זימרא	
				רגלי הסולם
				ראש הסולם
				אמצע שיפועו
				וילן <u>שם</u> בלילה ההוא
				שער השמים
				בית אל- הים
				קפיצת הדרך
				היכן בית אל (לוז)?

רש"י	פרקי דרבי אליעזר	רבי יהודה בר' סימון	רבי יוסי בן זימרא	
באר שבע	_____	ירושלים	באר שבע	רגלי הסולם
בית אל	_____	בית אל	ירושלים	ראש הסולם
ירושלים	_____	_____	_____	אמצע שיפועו
בית אל (וביהמ"ק בא אליו)	ירושלים	ירושלים	באר שבע	וילן <u>שם</u> בלילה ההוא
ירושלים	ירושלים	בית אל	באר שבע	שער השמים
ירושלים	ירושלים	ירושלים	ירושלים	בית אל- הים
בית המקדש בא אליו לבית אל	מבאר שבע לירושלים, ומשם לחרן	מחרן לירושלים ואולי גם חזרה	מבאר שבע לחרן	קפיצת הדרך
צפונה מירושלים	צפונה מירושלים	צפונה מירושלים	לוז, י-ם ובית אל כולם מקום א'	היכן בית אל (לוז)?